

Došlo 13 IX 1931

Poprečnina v gotovini plačana

ŠTEVILKA 9

LETNIK XXXII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1931

VSEBINA: *Dr. Vlado Valenčič:* K gospodarski situaciji. — *Dr. Basaj:* Previdnost pri posojilih. — *Dr. Vlado Valenčič:* Iz švicarskega zadrugištvva. — Žitni monopol. — Gospodarski pregled. — Tridesetletnica Hranilnice in posojilnice na Trebelnem. — Jubilej dela. — Zadrugištvvo v državi. — Zadrugištvvo v inozemstvu. — Iz gospodarstva. — Vprašanja in odgovori.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9. I. 1931.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Zadrugištvva mlekarne v Horjulu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. septembra t. l. po jutranji sv. maši v mežnariji. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev računskega zaključka za l. 1930. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Mlekarske zadrugištvva v Novem mestu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 1. oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika. 2. sklepanje o likvidaciji. 3. slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Strahinju, r. z. z. o. z., se bo vršil 27. septembra 1931 ob 4. uri v Strahinju št. 48. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev rač. zaključka za l. 1930. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. čitanje revizijskega poročila. 6. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12.50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Vlado Valenčič:

K gospodarski situaciji.

Če bi hoteli sedanji gospodarski položaj označiti z eno besedo, ni primernejše, kot kaos, nered.

Gospodarska zgodovina ne pomni kaj takega ali pa kaj podobnega, kakor se dogaja sedaj pred našimi očmi. Ves svet je ena sama velika rana. Res, da je današnje gospodarstvo produkt tisočletnega razvoja in ni mogoče primerjati stanja od danes s stanjem pred 10 ali s stanjem pred 100 in več leti. Toda za to niti ne gre. Dejstvo je le, da še nikdar ni gospodarsko vprašanje samo tako globoko poseglo v življenje posameznika in v življenje držav, kajti pretežno gospodarski momenti so pripeljali do današnjega kaosa, čeprav se ne da tajiti, da je tudi politična komponenta vplivala na smer razvoja.

Veliko nesoglasje, nasprotje, vidimo v gospodarstvu. Pomanjkanje na eni strani, na drugi pa prenapolnjena žitna skladišča in z blagom preobremenjene zaloge, pomanjkanje pri izobilju, to je rezultat sedanje gospodarske krize. Svetovne zaloge produktov kot žito, bombaž, sladkor, kava i. t. d. so se od l. 1929 zvišale za 60%, kar učinkuje katastrofalno pri zmanjšanem svetovnem konzumu (4.1% na glavo prebivalstva se je konzum zmanjšal). Pri nekaterih produktih je produkcija proti konzumu naravnost ogromna. Tako se n. pr. ceni produkcijo

bombaža v tekočem letu na 42 milijonov bal, dočim bo svetovni konzum znašal samo 25 milijonov.

Že v l. 1928 je prišel proces nazadovanja. Nezaslišana prosperiteta v Združenih državah in zlata reka, ki je tja stalno pritekala, je zavajala vse k najdrznejšim špekulacijam. Tečaji borznih papirjev so stalno rastle, dokler ni nekega dne prišlo do katastrofe, ki je napravila prosperiteti konec. Špekulacijska groznica pa ni zavladovala samo v relativno bogatih, ampak deloma tudi v siromašnejših evropskih državah. Tečajna vrednost ameriških borznih papirjev je do konca decembra 1930 padla na 49.02 milijard dolarjev, kar pomeni proti najvišji doseženi vrednosti padec za 40.65 milijard dolarjev. Tudi še tako bogata država ne more prenesti tolike izgube krvi in tako je propadal ameriški trg, v poslovno življenje došlo je mrtvilo, nastopila je brezposelnost in podobni pojavi.

Tudi v drugih državah so padle cene in vrednosti. Do konca l. 1930 so industrijski papirji izgubili na vrednosti na Norveškem 11%, na Čehoslovaškem 29%, v Nemčiji 54%, na Poljskem za 60%. Povečanje blagovnih zalog je imelo za posledico padec cen. Tako je izgubila Argentinija 44% od vrednosti svojih produktov. V Avstraliji znaša padec cen pri pšenici 60%, za volno 50%. Brazilija je izgubila pri kavi 30% vrednosti.

Govoriti o gospodarski krizi evropskih

agrarnih držav je odveč. Preveč dobro jo čutimo. Naš izvoz lesa, pšenice, živine, t. j. glavnih naših izvoznih produktov, postaja vedno težavnejši, kljub temu, da nudimo to blago po nizkih cenah. Producentom žita skuša pri nas država pomagati z monopolizacijo žitne trgovine. Monopol žitne trgovine predstavlja za državo in za konzumente v državi težko breme.

Amerikanskemu farmerju se ne godi boljše kot našemu kmetu. Cena žita znaša 25 centov po bušlu, stroški pridelovanja pa 37 centov, torej je cena za 29% nižja od stroškov. Na liverpoolski žitni borzi je 8. avgusta cena pšenice padla tako nizko kakor že ni bila 37 let.

Petindvajset milijonov brezposelnih je bilo letos meseca marca na svetu. To pomeni, da je uničena kupna moč najmanj 90 do 100 milijonov ljudi. Ti milijoni iščejo delo, da bi prišli do kupne moči, pa dela ne dobijo, ker ni kupne moči.

Ne smemo pa pri tem prezreti, da je izven splošnega blagovnega prometa 400 milijonov ljudi radi državljanske vojske na Kitajskem, 200 milijonov radi bojkota v Indiji in 100 milijonov vsled tega, ker so odpadli ruski kupci, skupno torej okrog 700 milijonov. Pa tudi padec cen srebra, ki je dosegel tekom 5 let 40%, je oslabil kupno moč tisočev in tako je cela vrsta okolščin doprinesla k poostitvi krize in zmanjšala možnost prodaje.

Svoj delež na splošnem neredu ima tudi boljševiška Rusija. V namenu, da pride do kapitalov potrebnih za ustvaritev svojega 5 letnega gospodarskega načrta, je vrgla na svetovni trg razne svoje produkte, kot žito, les, vino i. i. d. po cenah, ki so pod nivojem cen, po katerih morejo dobavljati evropski ali pa ameriški producentje. Ruski dumping je kaos na trgih še povečal. Že občutna agrarna kriza se vsled konkurence ruskega

blaga še poostruje. Pomisliti pa moramo, da so v Rusiji šele na pol pota svojega programa in da z mrzlično naglico in z vso energijo nadaljujejo svoje delo. Kmetijstvo v Rusiji se industrijalizira; za naše pojme nemogoči kmetijski veleobrati obsegajo po 10.000 ha. Produkcija se v teh obratih z vsemi modernimi tehničnimi pripomočki stopnjuje do skrajnosti. Kaj bo, če bo enkrat boljševiški program izveden na polju kmetijske produkcije? Rusija pa organizira tudi svojo lastno industrijo, ki jo hoče dvigniti na višino najbolj industrijskih držav, oziroma hoče te države še prekositi. Geslo, ki so ga izdali, je, postaviti toliko tovarniških dimnikov, kolikor je bilo križev v tej nekdanji pobožni deželi. Mogoče je, da boljševizem svojega načrta ne bo mogel izvesti v tisti meri kot si to želi. A dejstvo je, da svetovno gospodarstvo že prav pošteno čuti vpliv Rusije, tako da gotovo ni neupravičeno pričakovati, da bo ta za evropsko gospodarstvo usodepolni vpliv, postal še večji takrat, ko bo Rusija začela eksportirati industrijske produkte ali pa vsaj surovine za težko industrijo. Pri milijonih brezposelnih v Nemčiji in Angliji, ki sta danes evropski predstavnici težke industrije je ruski izvoz za evropsko gospodarstvo prav žalostna perspektiva.

Že veliki nered so še povečali dogodki zadnjih mesecev. Vprašanje nemških reparacij je radi kritičnega gospodarskega položaja Nemčije zopet prišlo na dnevni red. Bila so pogajanja v Londonu, Parizu, Berlinu in Rimu, a gospodarstvo gre svojo pot. „Dana“ banka, nemška velebanka, ki dela s 150 milijardami dinarjev kapitala, ustavlja izplačila, pri „Dresdner“ banki, tudi velebanki približno istega obsega, podpisuje nemška država 300 milijonov mark glavniške delnice v svrhu sanacije. Že poprej smo imeli na Dunaju polom Kreditnega zavoda, ki ni ostal brez posledice tudi pri nas. Vrednost valut na zlati

podlagi se je začela spreminjati. Gospodarsko močna Anglija je hudo prizadeta. Francoski kapital je začel v velikih množinah zapuščati Anglijo ter se vračati v obliki zlata v francosko narodno banko. Tekom meseca julija je napravilo to pot za 19 milijonov funtov šterlingov (nad 5 milijard dinarjev) zlata. Cene borznih papirjev padajo drugod in tudi pri nas so tečaji državnih papirjev zelo padli.

Državni proračuni v menda vseh državah so prišli iz ravnotežja, deficiti postajajo ogromni tudi v državah, ki so bogate in o katerih mislimo, da je v njih blagostanje doma. Posledica deficitov bo zadolževanje držav, na obzorju se zopet pojavlja nevarnost inflacije.

Kaj so vzroki tega velikega svetovnega kaosa? Zakaj kapital ne veruje več v svoje uspehe? Doživeli smo krizo nezaupanja v času kreditnega gospodarstva, ki na zaupanju sloni in ki brez zaupanja ne more obstojati. Temelji gospodarskega reda se majo in rušijo. Človeku se zdi, kakor da se uresničuje vse tisto, kar je prerokoval Karel Marx, ko je pisal o propadu kapitalističnega gospodarskega reda. Težko je biti danes prepričan, da kapitalizem ne bo svoj lastni grobokop.

Ako hočemo prav na kratko in le površno razglablјati o vzrokih današnjega stanja, mislim, da bi mogli navesti tri vzroke. S

par številkami sem ilustriral, kako ogromno je narasla nad potrebe konzuma agrarna produkcija. Posledica so nizke cene oziroma nemožnost prodaje. Zato je kmet slab kupec industrijskih izdelkov. To drži v depresiji industrijo in vpliva na položaj delavstva, ki postaja vsled velike brezposelnosti vedno slabši. Vzrok, ki leži v industriji sami pa je racionalizacija. Stroj izpodriva delavca, ki mora na cesto in tako postajajo novi tisoči brezposelni. Delavstvo je svak dan slabši konzument. Tretji vzrok pa leži v stagnaciji prebivalstva. Prebivalstvo ne narašča več tako hitro kot prejšnje čase, v nekaterih državah sploh ne narašča, svetovna produkcija dobrin ima pa tendenco, da je vedno večja. Že so se pojavili glasovi, ki zahtevajo, da naj se produkcija prilagodi temu stanju. Stagnacija prebivalstva mora imeti kot posledico stagnacijo gospodarstva, razvoj se mora ustaviti, napredek je izključen.

Položaj gospodarstva je tak, da optimizem ni na mestu. Prav hudi črnogledi že pišejo in govore o propadu zapada in zapadne kulture. Toda prerokovanje je nehvaležen posel. Dejstvo pa je, da je gospodarstvo brez kompasa, zato ne vemo, v katero smer nas nese veliki vihar. Ali bomo kje zagledali zvezdo vodnico?

Dr. Basaj:

Previdnost pri posojilih.

Dogodek kot jih je veliko.

Za uvod naj navedemo resnični dogodek prav zadnjega časa, ki nam ga je pripovedoval posojilničar z dežele.

„Dovolili smo posestniku posojilo v veri, da nima nikjer drugod nobenega dolga, kakor nam je sam zatrjeval. V prošnji za posojilo je to celo zapisal in podpisal. Ko pa je bilo posojilo že dovoljeno in tudi izpla-

čano, smo šele izvedeli, da nam ni govoril po resnici. Izvedeli smo namreč, da je v tri ure oddaljeni drugi posojilnici močno zadolžen. Sreča v nesreči za našo posojilnico je bila, da ta druga posojilnica še ni provela vknjižbe, najbrže tudi v veri, da je ona edini upnik. Delali smo s polno paro, da smo se vknjižili na prvo mesto in prohibili drugo posojilnico. Kako in kje se bo ona krila za svojo terjatev, to je njena stvar. Vsak mora varovati najprej sebe.“

Evo slučaj, kakršnih utegne biti dan-

danes mnogo, dasi se mogoče marsikje to ni niti ugotovilo. Prej ali slej se bo ugotovilo, toda za marsikatero posojilnico prepozno. Prav mnogo slučajev bo, da je isti dolžnik zadolžen pri dveh, mogoče tudi pri več posojilnicah, ne da bi ena posojilnica vedela za drugo. Ravno tako bodo slučajji, da je isti posestnik zadolžen pri konzumu in trgovcu, pri dveh ali več sosedih itd.

Gospodarska kriza je pognala ljudi v stisko. In v stiski pri marsikom odpove čut za poštenje. Nasprotno, marsikdo v stiski misli, da je upravičen, da se rešuje na račun drugih, zlasti na račun denarnih zavodov.

Taki in enaki slučajji pa zahtevajo od posojilnic podvojene previdnosti pri poslovanju. Če take previdnosti ne bo, se bo posojilnica prej ali slej opekla in utrpela škodo.

Z ozirom na gospodarsko krizo je potrebna podvojena previdnost pri dovoljevanju posojil, pri izplačilu posojil in posebno še pri upravi posojil.

I. Informacije.

V kolikor nam ni prosilec podrobno poznan glede svojih gospodarskih in moralnih razmer, moramo predvsem pred sklepanjem o dovolitvi posojila vršiti poizvedbe, iskati informacije. Te poizvedbe bi razdelili v tri skupine.

1. V prvi vrsti moramo pogledati v **zemljiško knjigo**. Ta nam pove, katere vložke odnosno parcele poseduje prošnjik, kako je z njegovo lastnino in kako je z bremenami na tej lastnini. To je ena slika gospodarskega položaja prošnjika. Toda ta slika je enostranska, ker upošteva samo to, kar je vpisano v javno knjigo.

2. Zato je druga zelo važna **informacija**, ki jo iščemo pri kakem denarnem zavodu, s katerim je doslej prošnjik delal, bodisi, da je imel naložen denar ali da je

že imel izposojilo. Med denarnimi zavodi tozadevno obstoji dolžnost vzajemne pomoči, vzajemnega obveščanja. Take informacije denarni zavod ponavadi ne bo odklonil, ker je sam tudi navezan na usluge drugega denarnega zavoda. Razume se pa, da so take informacije med denarnimi zavodi strogo zaupne in neobvezne za zavod, ki jih daje.

3. Toda tudi to še za popolno sliko o premoženjskih razmerah in plačilni sposobnosti prošnjika ne zadostuje. Treba je še ogledati si gospodarstvo in iskati informacije pri sosedih v neposredni soseščini prošnjika. **Ogled** prošnjikovega posestva je izredno važen, ker nam tak ogled takoj najbolj jasno in določno pove, ali imamo opraviti s človekom, ki izvršuje svoje dolžnosti ali pa z zanikrnežem. Pogled na gospodarska poslopja, v shrambe, hlev, na gospodarsko orodje, pregled gozdov, ali so izsekani ali pa so zarastli z lesom, godnim za sečnjo, pregled travnikov in polja, vse to nam je pri zadostni izvežbanosti živa, govoreča slika o premoženjskih razmerah in kreditni sposobnosti prošnjikovi. V kolikor smo pa kljub takemu ogledu posestva še v dvomih, pa povprašamo za eno ali drugo stvar pri sosedih ali pri trgovcu v kraju ali pri gostilničarju.

II. Posvetovanje in sklepanje.

Če imamo zbrane informacije, pride druga važna točka, t. j. posvetovanje in sklepanje o dovolitvi posojila pri seji. Pripomnili bi le to, da se nikoli ne sme preveč muditi. Zato je obravnavati vsako posamezno prošnjo s potrebno vestnostjo in natančnostjo in obdelati res vsa vprašanja, ki pridejo za dovolitev v poštev: velikost, lega, kakovost, donosnost zemlje, ali bo prošnjik iz dohodkov mogel redno plačevati obresti in odplačevati polagoma tudi glavnico, za kakšen namen prosi posojilo in ali je posojilo

v resnici v prid njegovemu gospodarstvu, kakšna je varnost, ki jo nudi za posojilo, bodisi v zastavi premičnin, v porokih ali z vknjižbo, kako je z likvidnostjo posojilnice same, zlasti če se gre za večje posojilo in če vlada, kakor je to ravno sedaj, pomanjkanje denarja. Zlasti pa naj se gleda nadalje, ali ni mogoče že danes gotovo, da bodo morali posojilo plačati poroki ali pa, da bo morala posojilnica posestvo pognati na dražbo, ako bo hotela priti do svojega denarja. Če je to verjetno, naj se posojilo rajši odkloni; zakaj boljša prva zamera kakor zadnja.

III. Zavarovanje in izplačilo.

Če je bilo posojilo v seji dovoljeno, pride potem na vrsto izplačilo posojila. Toda pred izplačilom je treba posojilo zavarovati točno tako, kakor je bilo sklenjeno. Nikoli se posojilo ne sme poprej izplačati, dokler ni zavarovanje posojila v celoti izvedeno.

Revizije često ugotavljajo, da so sklepi glede zavarovanja ostali neizvršeni v onih slučajih, kadar je bilo posojilo izplačano, predno je bilo zavarovano. Res, da dolžnik obljubi, da bo že „potem“ vse uredil. Tisti „potem“ pa pomeni odlašanje, tako da iz „potem“ nastane „nikoli“. Bolje drži ga, kot lovi ga! In če dolžnika lahko držimo s tem, da mu posojila ne izplačamo, ga vendar ni treba pozneje loviti!

1. Če je posojilo na poroštvo, morajo poleg dolžnika zadolžnico podpisati v uradnem prostoru posojilnice, najbolje v prisotnosti vsaj dveh funkcionarjev, poroki in plačniki. Podpis v uradnih prostorih in v navzočnosti dveh funkcionarjev vas najbolje zavaruje proti morebitnemu ugovoru poroka, češ da on ni nikoli porokoval in podpisal za dolžnice.

2. Če je posojilo na zastavo premičnin, morajo dotične stvari priti v shrambo zadruga. Ako se gre za kake dragocenosti ali vred-

nostne papirje, je najbolje, da so pred izplačilom posojila te stvari že zaprte v blagajni posojilnice. Skupno s predmeti mora dolžnik izročiti tudi izjavo, da posojilnica lahko zastavljene predmete vnovči, kadar se ji zdi umestno.

3. Če gre za posojilo proti vknjižbi, mora biti vloga za vknjižbo že vložena pri zemljeknjižnem uradu.

IV. Uprava posojil.

Zadnje pa najvažnejše poglavje, je uprava posojil. Koliko posojil je bilo pravilno dovoljenih in dobro zavarovanih, pa so postala delno ali popolnoma neizterljiva radi nemarčne uprave posojil.

K upravi posojil spada izvrševanje vsega tega, kar je dogovorjeno in sklenjeno v posojilni pogodbi.

1. Predvsem zahteva uprava posojil, da se **obresti** točno v dogovorjenem roku plačujejo. Ako obresti niso plačane, mora slediti opomin. Če prvi opomin ne zaleže, morajo po načrtu slediti drugi opomini, potem opozorilo porokom, dotlej, da dolžnik uvidi neizprosnost upnika in obresti poravna.

2. K upravi posojil spada tudi zahteva, da se **posojilo odplačuje** ali odplača točno kakor je dogovorjeno. Tudi tukaj posojilnica ne sme čakati na dobro voljo dolžnika in zaupavati v njegovo uvidevnost, temveč mora takoj nastopiti z opomini, če ti ne zaležejo, z opozorili porokom. Ako gre za posojilo proti zastavi premičnin, je v opominu treba zagroziti, da se bodo zastavljeni predmeti prodali.

3. K upravi posojil spada tudi **nadzorovanje dolžnika** v tem smislu, da-li je posojilo vporabil res za namen, za katerega je posojilo zaprosil, da-li izvršuje redno svoje gospodarske dolžnosti ali pa mogoče gospodarstvo vsled nemarčnosti propada, da-li je posestvo še ostalo neobremenjeno

kot je bilo v času dovolitve posojila, da-li je posestvo ostalo še celo ali pa že mogoče se parcela za parcelo prodaja. To nadzorstvo se razteza ne le na dolžnika, njegovo gospodarstvo in njegovo posestvo, ampak zlasti tudi na poroke, njih gospodarstvo in njih posestvo. V par letih se pogosto dogodi, da porok, ki je prvotno bil sprejet kot dobro zavarovanje, posojila, vsled spremenjenih razmer ne predstavlja za dotično posojilo prav nobene varnosti več. Ali se je prezadolžil, ali je posestvo izročil ali ga prodal.

4. Marsikdo bo rekel, da je ta uprava in nadzorovanje posojil pretežka, predgovorna naloga in da je za neuke može naravnost nemogoče, da bi jo izvršili. Vendar to ne drži. Vsa ta uprava in nadzorstvo se da izvršiti, ako ima načelstvo redne seje in v teh sejah ne le dovoljuje nova posojila, ampak od časa do časa tudi vrši **pregled (revizijo) prejšnjih posojil**. Revizija posojil vsaj enkrat na leto je bistvena dolžnost načelstva. Pri reviziji se morajo pregledati prav vsa posojila in prav v vseh točkah, kakor smo jih navajali v prednjem odstavku. Stvar ni pretežka in ni prezamudna, ako se bo načelstvo zavedalo velike odgovornosti, ki mu jo nalaga zaupanje ljudstva in uprava tujega denarja. Ne samo toliko skrbno kot svoj lastni denar, **ampak bolj skrbno kot lastni denar moramo upravljati tuji denar, sicer smo ljudstvo in njegovo zaupanje varali.**

V. Revizija posojil in nadzorstvo.

Revizija posojil je pa še prav posebno dolžnost nadzorstva. To so tla, na katerih mora nadzorstvo plesati; ako nadzorstvo pri kreditni zadrugi pri reviziji posojil ne sodeluje, potem svoje naloge ni izvršilo. Potem je odgovorno ne le moralno, ampak tudi gmotno za škodo, ki posojilnici nastaja iz slabe uprave posojil. Naj bi torej nad-

zorstva pri posojilnicah izvršila **vsaj vsakega pol leta revizijo vseh posojil** ali sama ali pa skupno z načelstvom.

Zgled, kako se dela.

V sledečem samo radi primera navajamo zapisnik seje nadzorstva neke posojilnice, ki nazorno kaže, kako naj nadzorstvo svojo nalogo pri posojilnici vrši.

„Zapisnik seje nadzorstva posojilnice v R. dne 3. avgusta 1931 ob 8. uri zjutraj v zadružni pisarni. Navzoči . . . Dnevni red: 1. Pregledovanje posojil. 2. Slučajnosti.

Sejo otvori predsednik nadzorstva in ugotovi, da je bila pravilno sklicana in da je sklepčna. Za zapisnikarja imenuje tajnika. Zapisnik zadnje seje nadzorstva se prečita, odobri in podpiše.

Ad. 1.

Ker zadeva Nužič iz zadnje seje še ni urejena, se ponovno naroča, naj posojilnica zahteva novega poroka ali posojilo odpove. Pregledajo se na to posojila od akt. št. 289 pa do 850 ter se napravijo sledeči sklepi:

Akt. št. 602 Rast Fr. in Mar., pos. Čebarevo. Posojilo v ostanku Din 2500. Na poroštvo Jos. Zormana, pos. v Čebarovem 14, ki pa je že umrl. Naj se zahteva drug porok ali posojilo izterja.

Akt. št. 636 Terpintič A., pos. Vički vrh 17, posojilo v ostanku Din 3.000 na poroštvo Fr. in I. Terpintič, posestnikov v Vičkem vrhu. Izvrši naj se poizvedba v zemljiški knjigi.

Akt. št. 643 Oluf Jos., pos. Luže 46, posojilo v ostanku Din 2300 le na poroštvo žene Lojze. Poizvedba na zemljiški knjigi! Zahteva naj se poroštvo ali pa posojilo vknjiži.

Akt. št. 663 Kovrač Ant., pos. Horovci, posojilo v ostaku Din 2880 na poroštvo Ivana Deržinič. Ugotovi naj se, če je sedanji mož

Berič I. tudi lastnik oziroma solastnik posestva in naj se zahteva njegov podpis.

Akt. št. 673 Vator P. in R., pos. Vički vrh 19, posojilo v ostanku Din 23.700 na vknjižbo in poroštvo Ivana Čížek v Vičkem vrhu. Ker se posojilo zelo počasi odplačuje in ker je tudi že porok zahteval, da se posojilo izterja, naj se poiščejo informacije in posojilo odpove.

Akt. št. 705 Šarf M., pos. Oslovski vrh 5, posojilo v ostanku Din 3.520 na poroštvo Ivana Šarf, pos. Oslovci 4. Napravi naj se poizvedba v zemljiški knjigi.

Akt. št. 717 Tišina Franc v Kočevcu, posojilo v ostanku Din 2.000 proti zastavi prstana z briljantom. Ker ima posojilnica od Tišine dovoljenje za prodajo prstana, naj se prstan proda in z izkupičkom plača posojilo.

Akt. št. 728 Kočec Fr. in El., pos. Oslovci 7, posojilo v ostanku Din 1.370 na vknjižbo, obresti v zaostanku od 1. 1. 1929 dalje. Napravi naj se poizvedba, stavi rok za plačilo obresti ter posojilo izterja.

Akt. št. 750 Žikarnič A. in T., pos., Ovštraci 6, posojilo o ostanku Din 4.600 na vknjižbo. Posojilo je že iztoženo. Obresti so na zaostanku od 1. 1. 1929 dalje. Stavi naj se rok za plačilo obresti in posojilo izterja.

Akt. št. 812 Jopelj Fr. in A., pos., Bizgovec 1, posojilo v ostanku Din 1950 na

poroštvo. Lokarič J., pos., Bizgovec, ki pa ni več na posestvu. Zahteva naj se drug porok.

Akt. št. 822 Boškar Jos. in Mar., pos. Crenjevec, posojilo v ostanku Din 24.750. Ne odplačuje nič več. Poizvedbe v zemljiški knjigi in potem izterjati!

Škontrira se še blagajna in ugotovi, da se stanje blagajne točno vjema s saldod blagajniškega dnevnika.“

Zakaj smo navajali podrobno ta zapisnik? Zato, ker se dogaja, da nadzorstvo že še izvrši pregled posojil, toda nič ne sklene in nič ne zapiše. Tak pregled pa potem nič ne hasne. Z zapisnikom smo ravno hoteli pokazati, kako naj nadzorstvo pri vsakem **posameznem posojilu ugotovi pomanjkljivost in napravi sklep**, da se pomanjkljivost odpravi.

Mi imamo res kreditno zadružništvo, s katerim se ponášamo. Število kreditnih zadrug, njih denarni promet, zbrane hranilne vloge, višina dovoljenih posojil, v vseh teh stvareh moramo reči, da smo dosegli lepe uspehe. Zelo pa še pogrešamo skoro pri vseh posojilnicah brez izjeme skrbne priprave za sklepanje o posojilih, dobre uprave posojil, zlasti pa rednega, najmanj polletnega pregledovanja posojil. Če smo izvršili in dovedli do uspehov naše kreditno zadružništvo v drugih točkah, storimo še v tej točki svojo dolžnost!

Dr. Vlado Valenčič:

Iz švicarskega zadružništva.

So nekateri, ki primerjajo naše zadružništvo z zadružništvom v drugih državah, n. pr. s kmetijskim zadružništvom na Danskem ali pa v Švici, in prihajajo potem do zaključka, da mi z našim zadružništvom nismo na pravi poti, oziroma, da naše zadružništvo

svoje naloge ne vrši. Take trditve končujejo po navadi z zahtevo, da naj bo to ali drugo tuje zadružništvo našemu vzgled in vzor.

Gotovo je, da se moremo pri tujem zadružništvu marsikaj naučiti. Vendar pa je znak površnosti, če kdo enostavno zahteva, kakor se mnogokrat zgodi, da naj se posnema ta ali pa druga zadružna organizacija v inozemstvu. Vsaka taka organizacija

zraste iz posebnih gospodarskih razmer in je ni mogoče presaditi v drugačne razmere. Mi imamo zadružništvo, ki je napravilo čisto samosvoj razvoj, naše gospodarske razmere in potrebe so temu razvoju narekovale pravec, zato ni mogoče, da bi bil rezultat razvoja isti, kakor tam, kjer so potrebe in razmere drugačne.

Bolj koristno bo za nas, ako se pri študiranju tujega zadružništva vprašamo, kaj je tisto, kar je pospeševalo uspešen razvoj pošameznih vrst kmetijskih zadrug drugod in, kaj je tisto, kar pri nas tak ugoden razvoj ovira. Odgovor na to vprašanje nam bo šele dal jasnost glede pogojev napredka, kajti enostavno posnemanje, ne da bi vedeli, če so pogoji delovanja isti ali pa vsaj približno isti, ne more pripeljati do cilja in ne more biti uspešno, ali pa je to le zgolj slučajno.

Če poročam v naslednjem o nakupni in prodajni organizaciji vzhodnošvicarskih kmetov, ki sem si jo imel letos priliko ogledati, storim to z namenom, da pokažem, kakšno gospodarsko organizacijo si je ustvaril švicarski kmet, s kakšnimi sredstvi in s kakšnim uspehom ta organizacija dela in pod kakšnimi pogoji dela. Videli bomo, da se švicarsko nakupno in prodajno zadružništvo v bistvu ne razlikuje od našega, da so si prilike pri obeh enake ali vsaj podobne, a rezultat pa zelo, zelo različen. Pokazati hočem kaj so, po mojem mnenju, važnejši vzroki teh različnih uspehov.

Ustanovitev in razvoj Zveze vzhodnošvicarskih kmetijskih zadrug.

Zveza vzhodnošvicarskih kmetijskih zadrug (Verband ostschweiz. landwirtschaftl. Genossenschaften Winterthur, na kratko se zveza označuje z začetnimi črkami V. O. L. G., zato jo bom tudi v tem članku tako nazival) je bila ustanovljena leta 1884 kot prva za-

družna zveza v Švici. Ko se je ustanovila je k njej pristopilo 16 zadrug. Glavno delo zveze je obstajalo od začetka v komisijskem posredovanju močnih krmil, umetnih gnojil in semen. Leta 1891/92 pa se je delovanje Zveze, ki je imela že 63 članic s 4355 člani, razširilo, potem, ko je glavna skupščina sklenila potom zadrug ustanoviti prodajalnice za prodajo vsega blaga, ki ga kmet potrebuje v svojem gospodarstvu in gospodinjstvu. S posredovanjem konzumnega blaga je bila potrebna reorganizacija obrata in zveza si je morala postaviti svoja skladišča. Razvoj zadrug in zveze je postal živahnejši, število članic je narastlo, istotako tudi število članstva pri zadrugah.

Namen V. O. L. G. je v pravilih iz leta 1927 določen kot sledi:

„Zveza ima namen izboljšati gospodarsko stanje kmetijskega prebivalstva potom organizacije kupne moči in vnovčevanja na zadružni podlagi, s pospeševanjem zadružnega pokreta v splošnem in s pospeševanjem kmetijske tehnike kakor tudi z zastopanjem kmetijskih interesov v gospodarski politiki.

V dosego tega namena služijo predvsem:

1. Ustanavljanje in združevanje krajevnih kmetijskih nakupnih in prodajnih zadrug.
2. Skupni nakup vseh kmetijskih in gospodinskih potrebščin in skupna prodaja ter vnovčevanje kmetijskih produktov.
3. Podpiranje včlanjenih zadrug na vseh poljih njihovega delovanja s poučnimi tečaji, s svetom in informacijami, z revizijo knjigovodstva in poslovanja, s pravno zaščito in na drug način.
4. Izdaja zadružnega lista in prirejanje predavanj.

Članice V. O. L. G. so samo registrirane zadruge ustanovljene na podlagi solidarične zaveze članov. Koncem leta 1930 je imela zveza 275 zadrug, od katerih je bilo 220 konzumnih. Te zadruge se bavijo z naku-

pom in razdelitvijo kmetijskih in gospodinjskih potrebščin in z vnovčevanjem kmetijskih produktov. Ostale zadruga posredujejo v glavnem le kmetijske potrebščine tako, da so zvezine članice le nakupne in prodajne zadruga. Razen z blagovno kupčijo se bavijo mnoge zadruga tudi s posojanjem kmetijskih strojev, ki jih morejo člani uporabljati. Tako ima 41 zadrug mlatilnice, 14 jih ima stiskalnice za seno in slamo, 23 trijerje, 61 razne kmetijske stroje in orodje, 12 mostne tehtnice, 48 jih ima priprave za drobljenje in mletje močnih krmil, 15 moštarne in 8 mline. Dobimo pa še sedem pekarij, eno mesnico, eno oljarno itd.

Večino članov pri zadrugah tvorijo seveda kmetje, vendar so med članstvom zastopani tudi drugi poklici. V nekaterih krajih so sploh vsi kmetje postali člani zadrug. Število pri zadrugah včlanjenih združnikov koncem leta 1930 je znašalo 22.409.

Organizacija in delo zveze.

V. O. L. G. je revizijska in poslovna centrala svojih članic. Celotna uprava je razdeljena na 4 oddelke, katerim na čelu stoji in jih vodi po en član upravnega odbora, ki šteje štiri člane.

Kot blagovna centrala preskrbuje svojim zadrugam takorekoč vse vrste blaga, ki ga kmetstvo prebivalstvo potrebuje v svojem gospodarstvu in gospodinjstvu. Tu pridejo v poštev umetna gnojila, močna krmila, semena, poljedelski stroji in orodje, železnina, manufaktura, obutev, gorivo, kolonijalno blago in vse raznovrstne potrebščine. Od svojih članov pa sprejema ter vnovčuje kmetijske produkte kot vino, sadje, krompir, seno, slamo, jajca in med.

Nakup na veliko vrši zveza na dva različna načina. Štiri petine blaga kupi na svoje ime in na svoj račun, ostali promet pa se vrši med zadrugo in dobaviteljem. Zveza se

pri nekaterih predmetih kot testenine, čokolada, mlečni produkti, mlevski izdelki, konzerve, milo, pralna sredstva, igrače, tobak, cigare itd., to je pri blagu, kjer vskladiščenje ne nudi nikakih ugodnosti, omeji na to, da združi vso potrebo ter sklene z nekaj zanesljivimi dobavitelji pogodbe, ki obsegajo gotova načela glede nakupa, razdelitve in plačanja.

Blago, ki je težko, ali pa pri katerem gre za velike množine n. pr. močna krmila, umetna gnojila, premog, sladkor itd. se pošilja navadno od meje ali pa iz tovarne naravnost na posamezne zadruga, večkrat tudi na več zadrug skupaj. Največ vrst blaga pa se nahaja v skladišču in se dostavlja zadrugam potom lastnih tovornih avtomobilov, ki vozijo po določenem voznem redu. Vseh skupaj ima zveza na sedežu in pa pri svojih dveh poslovalnicah 15 tovornih avtomobilov. K večini zadrug pridejo avtomobili na vsakih 14 dni, kjer je pa promet večji, pa še bolj pogosto. Dovoz s tovrnimi avtomobili se je izkazal kot zelo koristen za zvezo in za zadruga. Zadruga morejo delati z malimi zalogami in imajo vedno sveže blago.

Potom cenikov in ilustriranih katalogov informira zveza svoje zadruga o razvoju cen ter o blagu, ki ga vodi v zalogi. Za važnejše vrste blaga, kjer so potrebni vzorci ali pa osebno pojasnjevanje, ima zveza lastne potnike, ki imajo nalogo, da gredo poslovojem na roko z nasveti glede ureditve zaloge in določevanja cen. Na sedežu zveze se nahaja tudi stalna razstava vzorcev blaga, kjer si morejo funkcionarji zadrug ogledati predvsem kmetijsko orodje, železnino, gospodinske potrebščine, stekleno, porcelanasto in lončeno posodo, obutev itd. Z vnovčevanjem sadja se je pričela zveza baviti že leta 1895, z vnovčevanjem vina pa l. 1901. V ta namen si je zgradila moderne kleti z vsemi

pripravami. V kletih je mogoče spraviti pol-drugi milijon litrov vina. Od članov svojih zadrug prevzema zveza vino, toda v zadnjih letih je pričela prevzemati tudi boljše grozdje v svrhu izdelovanja kvalitetnih vin. V letu 1930 je zveza vnovčila 18043 hl vina. V skladiščih za sadje je prostora za 25 deset-tonskih vagonov blaga. Razen teh skladišč so še posebno moderno urejene hladilnice, v katerih je mogoče vskladiščiti 60.000 kg namiznega sadja. V lastni moštarni je mogoče izdelati 200.000 litrov brezalkoholnega sadnega soka. Zveza ima tudi sušilnico za češnje, jabolka, hruške in fižol, v kateri je mogoče posušiti dnevno po ameriškem sistemu do 4000 kg svežega sadja. Leta 1930, ko je bila v Švici zelo slaba sadna letina je znašal promet v sadju 1.437.106 kg, dočim je n. pr. l. 1929 znašal 7.835.120 kg. Tudi vnovčevanje drugih produktov kot krompirja, sena, slame, repe, medu itd. je prav znatno, promet v tem blagu je znašal leta 1930 1.156 vagonov. Promet z jajci je znašal 324.341 komadov. Jajca se uporabijo predvsem za izdelavo jajčnih testenin znamke V. O. L. G.

Nakup kmetijskih produktov se vrši s posredovanjem zadrug na račun zveze. Ta način kupovanja predpostavlja seveda močno finančno podlago zveze ter dobro vodstvo, česar zvezi, kot bomo še videli, ne manjka. Da more iti svojim članicam čim bolj na roko ima zveza tudi veliko mehanično delavnico za popravo kmetijskih strojev in orodja kakor tudi za izdelavo nekaterih enostavnejših strojev. Ima tudi popolnoma avtomatičen mlin za žito, ki zmelje v 24 urah 125 stotov žita, dalje ima tudi mlin za koruzo in mlin za umetna krmila. Omeniti moramo tudi zelo moderno napravo za čiščenje semen, ki more očistiti 1000 kg semen na uro. Kaljivost na tej napravi očiščenega žita je 100 %-na.

Revizijsko in propagandno delo.

Obligatorična revizija zadrug v Švici ne obstoja, vendar je V. O. L. G. že v začetku vpeljal revizijo, najprej prostovoljno, od l. 1892 pa obligatorično za vse svoje članice. Revizija obsega celotno organizacijo in vse poslovanje zadruga. Redna revizija se vrši vsako leto. Izredne popolne revizije in posebne revizije se vrše po potrebi, bodisi na željo zadrug samih ali pa po naročilu zveze. Obseg revizije se prilagodi vsakokratnim razmeram. Revizija gre torej več ali manj daleč, more pa postati tudi stalno nadzorstvo ali pa pelje celo do začasnega prevzema uprave po zvezi. Zveza ima štiri revizorje, odpade torej 70 zadrug na posameznega. Kot izhaja iz poročila zveze za l. 1930, revizorji v veliki meri sodelujejo pri organizaciji knjigovodstva v posameznih zadrugah. Sestavljati morajo tudi letne zaključke, biti navzoči pri inventurah itd. Med revizorji ima zveza posebnega strokovnjaka za urejanje in vodstvo prodajalen. Ta izdeluje načrte za zunanjo in notranjo ureditev prodajalen, sodeluje pri inventurah, pregleduje zalogo, jo prilagodi potrebam in kjer je potrebno popravi tudi v cenah. Ker so zadruga po zvezinih pravilih dolžne voditi knjige po tistem načinu knjigovodstva, ki ga zveza določi in ker ima zveza velik vpliv na poslovanje, sta revizija in vpogled v premoženjske in poslovne razmere posameznih zadrug zelo olajšana. Namen revizije je podpiranje zadrug na vseh poljih njihovega delovanja. Zveza skrbi, da se vsi pri revizijah ugotovljeni nedostatki odpravijo. Pravila ji dajejo v ta namen prav obsežne pravice. Tako je n. pr. zveza upravičena ugovarjati in zahtevati razveljavljenje vseh sklepov zadrughnih organov, ki so proti interesom zadruga, ali pa, ki kršijo zadrughna oziroma zvezina pravila. Dalje ji je dana možnost zahtevati odpust zadrughnih funkcionarjev.

Propagandi zadrúžne misli služi predvsem zvezino glasilo „Der Genossenschaft“, ki ga prejemajo vsi člani zadrug brezplačno. List izhaja tedensko. Ker je namenjen kmetovalcem posveča poleg zadrúžništvu tudi veliko pozornost kmetijstvu, tako, da ga je mogoče označiti tudi kot strokovni kmetijski list. Razen s svojim glasilom skrbi V. O. L. G. za širjenje zadrúžne misli potom predavanj in tečajev.

Svojim članicam stoji zveza ob strani tudi s pravnimi nasveti in v kolikor je mogoče tudi s pravno zaščito, daje jim pojasnila v davčnih zadevah kakor tudi v vseh

vprašanjih poslovanja. Zlasti jih zveza podpira pri ustanovitvah s tem, da jim oskrbi pravila, poslovniške, službene in razne najemniške pogodbe, daje nasvete glede gradbe stavb, glede ureditve skladišč in s tem, da uvaja poslovodje v knjigovodstvo in poslovanje.

Da more zveza vršiti vse to ogromno delo, ima seveda veliko število nameščenec. Samo v ilustracijo navajam, da je l. 1930 število v pisarnah zaposlenega uradništva znašalo 104, razen teh je bilo v njeni službi še 135 oseb, ki so bile zaposlene v njenih obratih (Dalje prihodnjič.)

Žitni monopol.

Zakonu o izvozu in uvozu pšenice, rži in pšenične moke, ki je bil podpisan 27. junija t. l., je sledil sedaj zakon o prodaji pšenice v tuzemstvu. Dočim je prvi zakon pridržal državi izključno pravico izvoza in uvoza za pšenico, rž in pšenično moko, je z drugim zakonom ukinjena svobodna trgovina z žitom, kajti ta zakon določa, da morajo vsi trgovski mlini kupovati pšenico le pri Privilegirani delniški družbi za izvoz deželnih pridelkov. To pomeni državni monopol trgovine s pšenico tudi v notranjosti države.

Namen uvedbe monopola za izvoz žita je bil zasigurati našim žitnim producentom boljše cene. Zato je država določila 160 Din za 100 kg kot osnovno ceno za nakup pšenice od producentov. Svetovne cene po katerih je mogoče pšenico v inozemstvu prodati so pa pod ceno, po kateri je Privilegirana izvozna družba kupovala pšenico od žitnih producentov. Zato predstavlja toraj monopol izvoza znatno finančno breme za državo, kajti izgube so radi velike razlike med kupno in prodajno ceno ogromne.

Da dobi kritje za te izgube, je bil uveden monopol tudi za notranjost države. Trgovski mlini morajo, kot že zgoraj omenjeno, kupovati žito od Privilegirane izvozne družbe. Vsakokratne prodajne cene bo določal minister za trgovino in industrijo. Kot podlago pa določa zakon naslednje cene za pšenično vrsto Tisa I.: 240 za prevzem v septembru, 250 prevzem v oktobru, 260 v novembru in 270 v decembru. Prodajna cena je torej znatno višja proti nakupni, ogromna pa je razlika v primeri s cenami na svetovnem trgu. Tuzemski konzument bo torej kril izgubo, ki jo ima država pri izvozu pšenice.

Zakon ima tudi določbo, s katero odreja popis vseh zalog pšenične moke, kadar presegajo 200 kg, a pri mlinih tudi popis zalog pšenice nad 200 kg. Lastniki popisane pšenice in pšenične moke bodo morali plačati razliko med nakupno in prodajno ceno pšenice za september v posebni žitni fond, ki se ustanovi radi pokritja izgub Privilegirane izvozne družbe pri kupljeni pšenici.

V državi se bo smela prodajati le moka, ki se zmelje v trgovskih mlinih. Moka bo smela priti v promet le v plombiranih vrečah. Država bo vodila nad mlini strogo kon-

trolo, da se ne bo kršil zakon. Mlini sami pa bodo dolžni voditi posebne kontrolne knjige.

Kot je mogoče sedaj tolmačiti zakon, trgovskim mlinom ne bo dovoljeno mletje na merico. Mleti na merico bodo smeli le mlini, ki se kot taki prijavijo Priviligirani izvozni družbi. Tem mlinom bo dovoljeno mleti le posamezno, kmetško moko, za kmetške potrebe. Prodaja te kmetške moke pa je prepovedana.

To bi bile glavne določbe iz zakonov in pravilnikov o monopolu pšenice. Seveda bo imel monopol velikanski vpliv tako na mlinsko industrijo kot na celotno gospodarstvo. Nas zanima žitni monopol predvsem kot konzumente. Slovenski kmet proda le prav malo žita, zato ni tu zainteresiran kot prodajalec, ampak nasprotno mora kupovati moko. Jasno je, da je rezultat, kot ga je žitni monopol pokazal s povišanjem cen mo-

ke, za konzumente neugoden in nezaželen. Neugoden bi bil že v gospodarsko boljših časih, sedaj pa je breme, ki nam je z njim naloženo, še mnogo težje. Zdi se nam, da korist, ki jo bo od žitnega monopola imel žitni producent, ne bo odtehtala škode, ki jo bo imelo ostalo gospodarstvo in da bo konzument predrago plačal to korist. Naša država je res agrarna država, toda celokupnemu kmetijstvu z monopolom ne bo pomagano, saj za tiste kmete, ki žito sicer pridelajo, a ga tudi sami konzumirajo, cena žita itak ne pride v poštev, pa naj bo cena nizka ali pa visoka. Imamo pa tudi precej takih krajev, kjer kmetje žito, oziroma moko kupujejo. In na te bi se bilo treba ravno tako, če ne še bolj, ozirati. Zato, dvomimo, da je rešitev žitne krize z monopolom v sedanji obliki, rešena kar najbolje in v splošno korist.

Gospodarski pregled.

Ljubljana, 10. septembra 1931.

✓ O našem gospodarstvu je izšlo zanimivo poročilo Narodne banke za drugo četrletje 1931, torej za mesece: april, maj in junij. Iz uvoda k temu poročilu posnemamo: V tem četrletju je bila zabeležena izvestna tendenca k stabilizaciji v gospodarskem položaju. Izgleda, da se podaljšano poslabševanje gospodarske delavnosti bliža koncu in zelo dobre perspektive za letino dovoljujejo upanje na izvestno izboljšanje poslov v jeseni. Seveda ostaja zunanja trgovina pod vplivom svetovne gospodarske krize, toda na drugi strani se množe znaki, ki dovoljujejo sklep, da se nahajamo pred izboljšanjem gospodarskih razmer v državi. Dotok državnih dohodkov (razen carin) je zadovoljiv. Brezposelnosti je manj in število insolventov je nižje kot v istem času lani. Produkcija

premoga se drži na lanskoletni višini, dočim je železniški promet napredoval. Učvrstitve cen je že imela ugoden vpliv na producente, ki so v prejšnjih letih najbolj trpeli. V izvestnih panogah industrije se kažejo znaki izboljšanja. Tako Narodna banka poročilo je nekoliko preveč optimistično, saj v svojem nadaljnem poročilu o položaju posameznih industrijskih panog ni naštetih nobenih posebnih konkretnih znakov izboljšanja razmer. Očividno je banka preveč vpoštevala sezisjske vplive, kajti v naslednjih mesecih nismo mogli zabeležiti znakov izboljšanja.

Tudi v svetovnem gospodarstvu še ni znakov za trajno izboljšanje.

Jugoslavija ni sprejela Hoovrovega načrta o črtanju nemških reparacij za eno leto, ker bi preveč oškodovala svoje finance, kajti sprejetje tega načrta pomeni za nas izgubo 888 mil. Din čistih na leto, katerih nam ob-

ljube kreditov ne morejo nadomestiti. Zato se je vlada odločila k varčevanju in črtala iz proračuna 714 mil. izdatkov, ki so bili največ investicijskega značaja. Pričakovati pa nam je še nadaljnih varčevalnih ukrepov, ker na zvišanje davkov ni mogoče misliti, saj že sedaj vsi stanovi komaj prenašajo težko davčno breme v časih gospodarske krize. Zgled države bo gotovo vplival tudi na banovine in občine, ki bodo morale omejiti svoje izdatke.

Za naše slovensko gospodarstvo je izredne važnosti zakon, ki ureja prodajo pšenice v naši državi. Po novih predpisih so cene znatno zvišane. Vpoštevati je treba, da je Slovenija živinorejska dežela, ki se je radi nerentabilnosti gojitve žita že zdavnaj preusmerila na druge dobičkanosnejše panoge kmetijstva. Zato predstavlja novi žitni režim veliko breme na našega kmetovalca, ki mora za svoje potrebe žito večinoma dokupovati. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani ceni, da pomeni novi žitni režim za dravsko banovino obremenitev letnih 80 mil. Din, kar je za naše razmere velikanska svota. Pametneje bi storila država, če bi namesto tako velikih zneskov za vzdrževanje cen pšenici porabila večje zneske za podporo drugih kmetijskih panog, ki ravnatoko trpe radi nizkih cen, dočim imajo prekupče-

valci in obrtniki velike dobičke. To dokazuje tudi boj proti mesarjem, ki držé cene živini nizko, sami pa ne znižujejo dovolj cen mesa.

V političnem oziru je omeniti, da smo dobili novo ustavo in je pričakovati v kratkem volitev v parlament. Rekonstruirana je tudi vlada, v kateri je sedaj 22 ministrov. Vlado čakajo težke naloge, ker je gospodarska kriza huda in ne kaže, da bomo kmalu prišli v boljše čase.

Naša zunanja trgovina se ne razvija ugodno. V prvih 7 mesecih t. l. je bil v primeri s prvimi 7 meseci lani naš uvoz po količini za 24·2% manjši, po vrednosti pa za 26·8%. V še večji meri je padel naš izvoz: po količini za 33·2%, po vrednosti za 31·2%. Tudi naša plačilna bilanca se je poslabšala, ker se je zaradi svetovne krize zmanjšal dotok denarja od naših izseljencev, ki ne služijo več tako dobro kot doslej. Dohodki od tujskega prometa so bili tudi nekoliko manjši. Inozemskih kreditov ni prišlo dosti v našo državo, narobe je šlo mnogo denarja iz naše države doslej za nakup dollarskih papirjev, katerih imamo v državi za nad pol milijarde. Zaradi bančne krize v Avstriji so bili odpovedani krediti nekaterim bankam, ki so pripadali koncernu Kreditnega zavoda. Zato je naše gospodarstvo zelo oslABLJENO.

Tridesetletnica Hranilnice in posojilnice na Trebelnem.

30. avgusta je Hranilnica in posojilnica na Trebelnem proslavila 30-letnico svojega dela. Lepo je, da je ta jubilej proslavila na skromen, a vendar tako primeren način. Priredila je namreč za jubilej dve predavanji, ki jih je imel zastopnik Zadrúžne zveze. Po jutranji sv. maši je bil govor o zgodovini Hranilnice in posojilnice ter njenem pomenu za gospodarstvo in kulturo trebeljske fare.

Po deseti sv. maši pa je bilo predavanje o varčevanju, namenjeno predvsem mladini. Pri obeh predavanjih je bila lepa udeležba.

Jutranje zborovanje je otvoril sedanji načelnik posojilnice g. kaplan Smolič. Nato je predavatelj kratko podal razvoj posojilnice in opozoril, kako smo dolžni hvalo in čast ustanoviteljem posojilnice, ki so delali v težkih razmerah in orali ledino. Ustanovitelj

je bil tedanji župnik Hladnik Janez, sedaj župnik v Št. Vidu pri Stični; poleg njega so bili prvi odborniki takratni kaplan Dimnik Franc, sedaj že med pokojnimi, trgovca Klemenčič Janez in Žagar Franc, ki sta tudi že oba odšla v večnost, in posestnik Tomič Franc.

Prva bilanca še kaže skromne početke. V naslednjih letih se vidi krepkejši razvoj, ki se kaže v znatnem prometu, v naraščanju hranilnih vlog in posojil. Bilanca za 30. upravno leto 1930 izkazuje Din 1.061.000 hranilnih vlog in Din 830.000 posojil. Rezerve so dosegle Din 32.000.

Iz bilanc se najlepše vidi, kako je posojilnica vztrajno zasledovala pglavitni svoji dve nalogi: organizacijo varčevanja in pospeševanje kmetijskega gospodarstva z nizko obrestnimi posojili.

Poleg teh dveh pglavitnih nalog je v 30 letih izvršila tudi veliko drugega dela za

korist bližnjega, za občo korist radi krščanske ljubezni. Posebno delo za izobrazbo je počivalo na njenih ramah. Prosvetni dom, ki ga ima trebeljska fara, je zgrajen tudi s požrtvovalnostjo posojilnice.

Med poznejšimi odborniki posojilnice naj omenjamo le g. Klopčiča, sedanjega župnika v Javorjah nad Poljanami, župnika g. Sešek, ki vodi sedaj posojilnico v Brusnicah, g. Zupančiča, sedaj župnika v Škocijanu pri Turjaku, ki je kot načelnik posojilnice gradil Zadružni in Prosvetni dom in ki je ustanovil posojilnico v Škocijanu in g. kaplana Tiringarja.

V sedanjem načelstvu so poleg načelnika Smoliča še odborniki Sinur Josip, Žganjar Franc, Mrvar Franc in Dragar Franc.

Posojilnici k tridesetletnemu jubileju čestitamo in želimo, da bi se tudi v bodoče tako lepo razvijala, kot se je doslej.

Jubilej dela.

Dekan Francé Dolinar v Cerkljah pri Kranju je v letošnjem avgustu praznoval svoj zlati mašniški jubilej. Ne bi bilo prav, da se tudi zadrugarji ne spomnimo jubilaranta in mu častitamo k zlatomašniškemu jubileju, obenem pa poudarimo, da je g. zlatomašnik obenem tudi zadružni jubilarant.

28 let je že, kar vodi Hranilnico in posojilnico v Cerkljah pri Kranju. Pod njegovim vodstvom se je posojilnica tako lepo razvila, da je danes najlepša in najmočnejša med podeželskimi posojilnicami. Pet milijonov in pol dinarjav hranilnih vlog kaže, kaj pomeni ta posojilnica za cerkljansko faro.

Tiho in skromno deluje dospod dekan na zadružnem polju. Reden in zvest je kot ura; zato ni čuda, če mu narod tako zaupa. Vzor požrtvovalnega delavca je v zadružni-

štvu. Danes se ta beseda veliko zlorablja in zato je marsikje postala fraza. Glede gospoda dekana pa je ta požrtvovalnost resnica in dejanje. In kar je za posojilnico tudi važno, preudaren je gospod dekan, preudaren kakor malokateri gospodar.

Ljudstvo je spoznalo redoljubnost, zvestobo, požrtvovalnost in preudarnost svojega župnika in mu zato tudi v gospodarskih stvareh neomejeno zaupa. Posojilnica je eden najlepših spomenikov, ki si jih gradi gospod dekan. Nismo pristaši osebnega čaščenja, toda biti moramo pravični in pravičnost nam veleva, da ob zlatomašniškem jubileju častitamo gospodu dekanu tudi kot zadružnemu delavcu, častitamo k velikim uspehom, ki ki jih je z vztrajnim in požrtvovalnim delom dosegel gospod jubilarant na zadružnem polju.

Ne pišemo teh vrstic radi gospoda dekana Dolinarja, ampak radi vseh drugih,

zlasti združnih delavcev, katerim naj zlato-
mašnik služi kot zgled čistega združnega
idealizma, široke združne požrtvovalnosti,
kot iskren zadrugar, ki je v združnem delu
vedno videl le delo za druge.

Združništvo v državi.

Združni savez v Splitu je imel 9. t. m.
svojo glavno skupščino, iz poročila uprave
posnemamo, da je zveza premagala že naj-
večje težave, ki so nastale vsled poloma
nekaterih njenih podjetij kot d. d. „Sardine“
in Zdržne banke. Tudi udeležba pri za-
drugi „Providnost“ je prizadejala zvezi iz-
gube. Zdržna banka se nahaja v prisilni
poravnavi izven konkurza. V svojem poročilu
ugotavlja uprava, da ima „Združni savez“
interes na tem, da se stvar Zdržne banke
čimpreje reši in pride iz dnevnega reda
podjetje, kjer so propadli milijoni, s katerimi
bi bilo mogoče preporoditi združništvo po
celi Dalmaciji. — Koncem l. 1930 je bilo v
zvezi včlanjenih 167 zadrug, od katerih je
bilo 82 kreditnih, 16 konzumnih, 33 ribar-
skih, 12 oljarskih, 7 rožmarinskih in čebelar-
skih, 8 vinarških in 9 raznih. Število članic
se je proti l. 1929 znižalo za 24. Po podatkih
ze l. 1929 so imele zadruge 46 mil. Din
vlog, 4 mil. rezerv, 3.9 mil. pa so znašala
ostala pasiva. Posojila zadrugarjem so l. 1929
znašala 24.1 mil. Din, vrednost zaloge 6.8
mil., gotovina 2.5 in ostala aktiva 42.5 mil.
Po bilanci za l. 1930 so znašale vloge za-
drug pri zvezi Din 5.9 mil. proti 7.3 mil. v
1929, posojila zadrugam pa so znašala 8.8
mil. proti 10.3 mil. v l. 1929. Na dvomljivih
posojilih je morala zveza odpisati 1.1 mil.
Din. Raznim dolžnikom je zadruga koncem
l. 1930 dolgovala 14.7 mil. Din, menični
kredit (pri Narodni banki) je znašal 13.9.
Med aktivni je največja postavka „nezdružni
dolžniki“ v znesku 13.2 mil. Din, potem pridejo

nepremičnine z 6.1 mil. Din. Znatna aktivna
postavka je „dolžniki za garancije“, ki zna-
ša 4.5 mil. Din. Zguba za l. 1930 znaša
Din 615.187.45. — Obrestna mera za vloge
pri zvezi znašala je v drugem polletju l. 1930
7⁰/_o, za posojila zadrugam pa 12⁰/_o.

Združništvo v inozemstvu.

**Konzumno združništvo na Japon-
škem.** Koncem l. 1929 je bilo na Japonskem
10.188 nabavnih zadrug z 3,014.992 člani.
Skupen iznos pri zadrugah vplačanega ka-
pitala znaša 113 mil. jenov (2825 mil. Din),
prejemki za prodano blago pa 163 mil. jenov
(4075 mil. Din). Člani teh zadrug so po
večini kmetovalci, ki si združnim potom
nabavljajo predvsem razne gospodarske po-
trebščine, nabava živil in drugih potrebščin
pride šele v drugi vrsti. Delavstvo in mestno
prebivalstvo se je pričelo šele v zadnjem
času v večji meri organizirati v zadrugah.
Dočim je bilo l. 1918 samo 44 mestnih in
delavskih konzumnih zadrug, je njih število
l. 1929 narastlo na 159. Te zadruge so imele
koncem l. 1929 133.036 članov, vplačan ka-
pital je znašal 1.8 mil. jenov (45. mil. Din),
prejemki za blago pa 21.6 mil. jenov (540
mil. Din). Delavsko konzumno združništvo
je dobilo izpodbudo za večji razvoj z raz-
širjenjem delavskega stanovskega gibanja.
Število delavskih konzumnih zadrug koncem
l. 1930 je znašalo 130. Delavske strokovne
zveze podpirajo in pospešujejo ustanavljanje
konzumnih zadrug in ponekod so vsi člani
strokovnih zvez včlanjeni tudi v zadrugah.

Iz gospodarstva.

Državne finance v letu 1930/31. Po
statistiki ameriškega trgovinskega ministr-
stva so izmed evropskih držav svoje prora-
čunsko leto zaključile z deficitom sledeče

države (v Din): Anglija 1.27 milijarde, Irska 54 mil., Francija 965.4 mil., Nemčija 3.33 milijarde, Italija 840.7 mil., Belgija 365 mil., Avstrija 420.7 mil., Čehoslovaška 225.5 mil., Madžarska 294 mil., Rumunija 134 mil., Bolgarska 76.7 mil., Švedska 25 mil., Finska 131 mil., Poljska 70 mil., Letonska 11.2 mil., Estonka 17.9 mil., medtem ko so sledeče države dosegle viške: Holandska 90 mil., Španija 49 mil., Jugoslavija 34 mil., Grčija 29 mil., Švica 24.6 mil., Danska 53 mil. in Litavska 30 mil. Deficiti v tekočem proračunskem letu bodo izgledali vse drugače.

Monopol za uvoz lesa je uvedla Norveška. V upravi monopola se nahaja 5 zastopnikov države in zainteresiranih panog. V glavnem je monopol naperjen proti Rusiji.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje. Hranilnica in posojilnica v K Neki stranki smo dovolili kredit do najvišjega zneska 25.000 Din proti vknjižbi. Okrajno sodišče je vknjižilo zastavno pravico glede glavnice, obresti in kavcije. V popolnoma enakem slučaju pa nam je drugo okrajno sodišče odbilo vknjižbo obresti in kavcije in je vknjižilo zastavno pravico samo glede kavcije. Kaj naj napravimo, da bo sodišče vknjižilo tudi obresti in kavcijo?

Odgovor. Z dolžnikom niste v predmetnem slučaju sklenili navadne posojilne pogodbe, pri kateri je znesek posojila številčno trdno določen, ampak ste z njim dogovorili kreditno pogodbo, v kateri mu dovoljuate kredit do najvišjega zneska. V ta najvišji znesek pa ne spadajo samo vsote, ki jih bode dolžniku izplačali v gotovini, ampak spadajo vanj tudi narastle obresti. S tem, da je drugo sodišče dovolilo vknjižbo

najvišjega zneska, je obenem že dovolilo tudi vknjižbo obresti in kavcije, ki so sestavni del najvišjega zneska kredita. Zaradi tega se ne morejo obresti in kavcija vknjižiti posebej izven okvira najvišjega zneska kredita. Postopek drugega sodišča je torej pravilen in v soglasju s § 14 zakona o zemljiški knjigi. Nasprotno je prvo sodišče ravnalo nepravilno, ko je poleg največjega zneska dalo vknjižiti posebej še obresti in kavcijo.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 104.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg à Din 90.— in po 100 kg à Din 90.—; kalijeva sol po 100 kg Din 164.—, kostni superfosfat Din 124.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 220.—; kostna moka Din 110.—; mešano gnojilo „KAS“ Din 130.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 146.—; cement dalmatinski Din 54.—; cement Trbovlje v papirnatih vrečah Din 60.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.30; tropine od solčnih rož Din 95.—; modra galica Din 7.—; žveplo Din 3.20. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlinci Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—.

